

د کال ۲۰۲۰ د دسمبر د میاشتې په شپږمه نیټه ، ولسمشر جلالتماب محمد اشرف غني ، د ولسمشر لومړی مرستیال جلالتماب امرالله صالح ، د روغتیا وزیر بناغلي ډاکټر عثمانی او د افغانستان د طبي شورا رییس اعلی ډاکټر نسرين اورياخيل او د اراده تر منځ دوه ساعته ویديوي غونډه تر سره شوه. پدغه غونډه کې COVID-19 دوهمې څپې د مخنيوي لپاره د لمرنۍ څپې څخه د زده شوي سبق او د هغې د اغیزو په رڼا کې شاوخوا دوه ساعته بحث په جریان کې ، اراده ERADA لاندې سپارښتنې وکړې ، چې د ولسمشر غني او د هغه ټیم لخوا یې تود هرکلی وشو. د سپارښتنو لنډيز په لاندې ډول دي:

د همغږی او حکومتداری په اړه عمومي سپارښتنې:

- د شفافیت او حساب ورکونې د تضمین لپاره ، سیستم باید په مرکزي او ولایتي کچه د کارونو د مدیریت د وسایطو څخه کار واخلي ترڅو په منظم ډول عامه شریکان او خبري اژانسونو ته د روغتیايي اضطراب په جریان کې د لگښتونو ، اکمالاتو او د سرچینو د کارولو په اړه مسلسل مالومات ورکړي.
- د ګړندیو پریکړو تر سره کولو لپاره او د بیروکراتیک او عملیاتي خنډونو د له منځه وړنې لپاره د ورځنیو یا په اونی کې د درې یا څلورو غونډو دایرول او د یو مجهزي واحدې قوماندې مرکز چې په روغتیا ، ټولنیزو چارو ، بیړني غبرګون ، والیانو او ښاروالیو او داسې نورو سیکترونو مشتمله وي، اړین ده.
- د داخلي او بهرنیو شریکانو سره د همکارۍ میکانیزم دې پداسې توګه فعال شي پکې هر وزارت او دولتي مامور خپل رول او مسؤلیت په بشپړه توګه وپیژني او مالکیت یې ومني. دا کار به د وخت او سرچینو د ضیاع پرته په اسانه او ګړندی توګه ستونزو ته جواب ورکولو کې مرسته وکړي.
- د اداري فساد پر ضد اقدامات پلي کول به د COVID-19 او نورو روغتیايي اضطراب پروړاندې مبارزه کې د روغتیا او حساب ورکولو تضمین وکړي. نظام دې د خطر ساحې په ګوته کړي او د دغه خطرونو د رښکته کولو لپاره دې داسې اقدامات پلي کړي چې د سرچینو څخه د ناوړه ګټه اخیستنې مخنیوی وشي.

مخابرات او عامه پوهاوی:

- په لوی ښارونو کې دې د روغتونونو د بستر ظرفیت، د روغتون تجهیزات او سرچینو شتون په اړه د مرکزي معلوماتو لپاره دې یو واحد هاب لاین تاسیس شي او د دغه معلومات دې خپاره شي ترڅو ټول ناروغان وکولی شي په یوه معینه شمیره اړیکه ونیسي چې کوم روغتون د نوي ناروغانو منلو ظرفیت لري. پدې کار سره به د یو روغتون نه بل او دبل روغتون نه بل ته د تللو وخت په خوندي کولو سره ژوند وژغورل شي. دا تلیفوني مرکزونه باید د روزل شوي روغتیايي متخصصینو لخوا اداره شي ترڅو ناروغانو ته لومړنۍ سپارښتنې ورکړل شي او همدا راز ناروغانو ته د سمته په اړه لازم هدايات ورکړل شي.
- د واکسین د اتیا سلنه رسد د ترلاسه کیدو پورې دې د کرونا د مخنیوي اقدامات پلي وساتل شي ، ترڅو د ټولنیز واټن ، د ماسک د استعمال (ولو که په کور کې جوړ شوی هم وي) ، د لاس مینځل ، د تماس تعقیب ، د ناروغۍ په وخت کې جلا کیدل ، او که په کرونا ناروغ وي نو د قرنطین په اړه د عامه پوهاوي لپاره دې اړین پیغامونه دوام ولري.

د پاملرنې کیفیت:

- د طبي آکسيجن شتون ، ولو که د ميخانیکي وينټيليشن سره وي او يا ددي نه پرته وي، د ټيټ او لوړ جريان اکسيجن د توزیع تخنيکي استعداد درلودل. همدا راز ټول روغتونونه دي د اکسيجن د توزیع لپاره مجهز او د مرکزي سيستم سره منسلک شي. په هغه حالت کې چې په لنډ مهال کې امکان نلري ، په روغتونونو کې دي د اکسيجن د کافي زيرو ساتلو لپاره د بفر سيستم ځای په ځای شي.
- ټولو دووميز او دريميز مرکزونو ته د ټيلي - تعليم / ای روغتيا زيربنا پراختيا.
- په هر لوي ښار په يو نوموتي روغتون يا پوهنيز روغتون کې د ۲۴ ساعته سرچيني مرکز جوړول چې ساحوي مسولو ډاکټرانو ته په پيچلي طبي ستونزو کې د ليري څخه طبي مشوري ورکړي او هم اړينه لارښوونه وکړي.
- د انلاين زده کړو وده چې په بهر کې ميشته افغانان وکولى شي اړ خلکو ته انلاين ليکچرونه ورکړي او هم په ځانگړي موضوعاتو لارښوونه وکړي

د COVID19 ازموينه:

- د لابراتوار پروسو ښه کول چې د آزمويني ظرفيت ته وده ورکړي. دا کار به د لابراتوار د مديريت ظرفيت پياوړي کولو ته هم اړتيا ولري.
- د RT-PCR ازموينه يوه معياري پروسه ده اما ډيره قيمته ده. د روزل شوي پرسونل کمښت پرې لا د پاسه ستونزه ده. پدې پروسه کې د نموني څخه تر پايلې پورې ډير وخت هم مصرفيږي. مور بايد د نورو ازموينو د غوره کولو په اړه هم فکر وکړو (لکه دچټک انټيجين ازموينه).
- يوازي د لابراتوار په ظرفيت باندې تمرکز کافي ندي. د وپروس خپرېدل ډير گړندی دی چې د قضيو شمير کولى شي په اسانۍ سره د لابراتوارونو د ظرفيت نه ډير زيات شي.
- د چټک ازمويني معرفي کول: چټکه انټيجين ازموينه په لابراتوارونو باندې د اتکا او بار کمولو لپاره يوه معتبره لار ده. که چيرې د نښو له پيل څخه تر 7 ورځو پورې وکارول شي نو د حساسيت کچه شاوخوا ۸۵ سلنې ته رسي. د دې ازموينو مشخصيت لوړ دی. دوه د سريع انټيجين ازمويني په لاندې ډول دي:
- د ايبيټ PanBio ريپډ انټيجين ايسی
- بيوناکس چې اوس ورته کويډ 19 د انټيجين کارډ ايسی ويل کيږي.
- يو داسې شفاف انلاين سيستم بايد رامېنځته شي چې ټول چارواکي وکولى شي په اسانۍ سره د کارول شوي او موجود ټيسټ کټونو شمير ، د اکمالاتو او غوښتنې کچه چې د راپور شوي قضيو سره سمون ولري، وويښي.
- د محدودو سرچينو د مؤثره کارولو لپاره په هرو دوه اونيو کې دې د زکام او COVID لپاره د ناروغانو لست وکتل شي. که چيرې د ټولني په کچه زکام نه وي خپور شوی نو د COVID-19 تشخيص د کلينيکي پلوه د COVID د قضيو تعريف پراساس رامېنځته کيدی شي. يوازي هغه کسان وازموي چې شل په سلو کې پرې د COVID گمان کيږي.
- د COVID19 لپاره د تماس تعقيب يوازي هلته پلي کيدی شي چې د د کرونا د خپرېدو کچه له 10% څخه ټيټه وي

د covid19 واکسينونه:

- وړ هيوادونه تمه لري چې د واکسين غوښتنې (د دسمبر په 2020 پورې) GAVI ته د 20% لپاره د COVAX-AMC ميکانيزم او 5% اضافي د لگښت په شراکت په واسطه، وسپاري.
- روسانو او چينايانو څو مياشتې دمخه ورته وپروس واکسين لپاره يو محدود تصويب درلود ، که چيرې حکومت په روسانو او چينايانو غږ وکړي نو امکان شته چې هغوی به وکولى شي ځيني اضافي خوراگونه خوندي کړي. چين لا دمخه په متحده اماراتو کې ورته VVV واکسينونه ازموي.
- د COVID19 واکسينونو ته لومړيتوب ورکول:
- غه نفوس چې د جدي ناروغۍ يا مړيني جدي خطر لري (د بيلگې په توگه زاړه او هغه خلک چې دوه مضرې ناروغۍ ولري) يا د ناروغۍ د لږېدو خطر زيات ولري، لکه روغتيايي کارگران ، ټولنيز گروپونه چې فزيکي فاصله نشي ساتلی لکه د مهاجرو کيمپ پوځي پرسونل ، توقيف ځايونه وغيره.
- له اقتصادي پلوه خورا مهم سکتور ، دولتي لوررتبه مامورين.
- هغه خلک چې رسيدل ورته گران وي ، هغه خلک چې په غربت کې ژوند کوي ، د روغتيا سکتور څخه بهر اړين کارگران.
- د خطرونو په گوته کول او د خطر کمولو پلان رامېنځته کول.

د اکمالاتو مدیریت:

- د تدارکاتو نه واخله تر د گټې اخیستنې پورې د اکمالاتو د لړۍ د مدیریت پلان جوړول.
- د ټولو روغتیایي مدیرانو او روغتیایي مامورینو ته د اکمالاتو د لړۍ د مدیریت روزنه
- Supply chain management training
- د خطرونو په گوته کولو او د خطر د کمولو پلان جوړول.
- د زیرمو د مدیریت سیستم دې ډیجیټل شي او د ټولو ولایتونو او روغتیایي تاسیساتو سره دې وصل شي.
- روغتونونه دې د لازمي PPE او د مرض د مخنیوي د تجهیزاتو سره مجهز شي ، او د دغو تجهیزاتو کارول دې په منظم ډول د مرکزي ډیجیټل انویټري سیستم له لارې نظارت شي.

ټولنیز محافظت:

- هغو کسانو ته چې نشي کولی تیل / گاز د بازار په بیه واخلې، په رعایتي بیو د تیل/گاز توزیع کول.
- که چېرې د COVID-19 مثبت یا شکمن په کور کې جلا یا قرنطین کیري ، نو کورنۍ دې په جلا خونه کې د تودوخي چمتو کولو لپاره کافي سرچینې ولري. لکه چې ۸۰ په سلو کې ناروغان په کورونو کې پاتې کیري.
- هغه ساحې دې په گوته شي چې د خوراکي توکو ناامني ، لوړه او د خوړو د کمښت د خطر سره مخ دي.
- پدغو ساحو کې د واورې د پیل نه تر مخه دې اضطراري ستراتیژیکي زیرمې تاسیس شي.
- هغه دوکاندارانو یا سوداګرو ته چې سختو ساحو ته مالونه وړي یا یې وړل غواړي، دې په ارزانه بیه سوداګریزې توکي وپلورل شي .
- د پلان جوړونې په ټولو مرحلو کې د ولایتونو او ولسوالۍ، د امنیه قواوو په شمول، ملوث شي ځکه چې مرکزي حکومت به ونشي کولی چې په وخت دغو منطقو ته ورسیري.

اراده د افغانستان د دولت د کابینې د دسامبر د میاشتې د اوومې نېټې په غونډه کې دې پریکړې ته چې بره یاد شوي ټولي سپارښتنې یې منلې دي او د کویډ ۱۹ د دویمې څپې د مخنیوي لپاره د مبارزې په ترڅ کې یې د پلي کولو لپاره لمریتوب ورکړیدی، هرکلی کوي.